

4. Лисенко В. Корпоративна стратегія управління ризиками в агробізнесі. *Agricultural and Resource Economics*. 2017. Вип. 3. № 4. С. 97-108.
5. Мазур Н.А. Класифікація ризиків аграрного підприємства для цілей бухгалтерського обліку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2014. Вип. 2. С. 1264-1268.
6. Як фермеру управляти ризиками? URL: <http://carefield.com.ua/blog/id/jak-fermeru-upravljati-rizikami-137/>

УДК 613.15

ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ ЗАГРОЗ В ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ РОСЛИННИЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

FACTORS OF THREATS IN THE ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF PLANT DIRECTION

ІСАКОВ М.Г., ЗІОНГ Л., ШАКУН В.Ю.,
здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Визначено фактори виникнення загроз в діяльності аграрних підприємств рослинницького спрямування. Визначено, що сільське господарство взагалі, та рослинницька галузь зокрема, є ризикованими через дію екзогенних та ендогенних факторів, вплив яких зумовлений особливостями галузі рослинництва, що необхідно враховувати при пошуку та обґрунтуванні методики оцінки рівня економічної безпеки функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: економічна безпека, загрози, ризики, сільське господарство

Factors of threats in the activity of agrarian plant enterprises have been identified. It is determined that agriculture in general, and the crop industry in particular, are risky due to exogenous and endogenous factors, the impact of which is due to the characteristics of the crop industry, which must be taken into account when searching and justifying methods of assessing economic security and development of agricultural enterprises.

Key words: economic security, threats, risks, agricultural

Постановка проблеми у загальному вигляді. Управління економічною безпекою аграрних підприємств спрямоване на забезпечення стійкого та безпечного стану всіх інститутів господарювання. Таке управління не можливе без розуміння керівниками підприємницьких структур галузі про можливі чинники впливу зовнішнього середовища та тенденції їх зміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання економічного захисту та дотримання безпеки основної діяльності аграрних підприємств широко висвітлені у працях таких вітчизняних вчених, як В. Андрійчука, О. Витвицької, Н. Гавкалової, Ю. Данька, Л. Мармуль, В.Онегіной, Г. Черевка, Б. Язюка, О. Шабінського та інших. Проте, розгляд факторів з урахуванням динамічності та турбулентності зовнішнього середовища не втрачає своєї актуальності, а результати досліджень можуть сприяти вчасному коригуванню стратегій розвитку підприємств, підвищенню конкурентоздатності на цільовому ринку, що, відповідно, забезпечить зростання ефективності функціонування.

* Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н., доцент

Формулювання цілей статті. Ціллю статті є систематизація факторів виникнення загроз діяльності аграрних підприємств рослинницького спрямування.

Виклад основного матеріалу. Дослідження наукових публікацій та власні спостереження авторів дозволили виокремити наступні характерні особливості сільськогосподарської діяльності, що чітко встановлює специфіку ведення стратегічного управління та управління ризиками [1-6]:

1. У сільському господарстві земля не тільки служить базою для розміщення аграрного підприємства, але і використовується як безпосередній ресурс, засіб виробництва. У землеробстві використовується особлива властивість верхнього шару землі – ґрунту, який живить корисні рослини.

3. Аграрне виробництво вкрай залежне від природних умов.

4. Можливість диверсифікованості продукції аграрного сектора досить обмежена. Селекційна діяльність спрямована в основному на удосконалювання виробничих якостей нових видів рослин.

5. Кінцевим продуктом аграрного виробництва і продовольчого сектора є продовольство. Але цінова еластичність попиту на продукти харчування, як правило, низька. Споживачі купують основні види продовольства незалежно від росту чи зниження цін на них практично в незмінних обсягах.

6. Навіть короткострокові коливання в попиті ведуть до різких коливань у доходах аграрних підприємств.

7. Особлива увага приділяється сферам мікrokредитування та державної підтримки розвитку малого бізнесу в сільській місцевості.

8. Стабілізація та розвиток економіки залежить від підвищення соціальної активності населення, залучення його до сфери підприємницької діяльності.

Одними з головних факторів впливу на діяльність підприємств галузі є доступність інвестиційних ресурсів, виробнича безпека, енергетична, екологічна, демографічна та інші.

Інвестиційна безпека на рівні аграрного сектора визначається наявністю в ній грошового та матеріального капіталу, призначеного для інвестування в сферу створення аграрної продукції, а також рівнем залежності аграрного сектора від внутрішніх та зовнішніх джерел капіталу.

При аналізі інвестиційної безпеки на цьому рівні необхідно перш за все визначати реальні джерела та напрями фінансування, структуру інвестицій, розробляти раціональні та ефективні заходи по виконанню загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних та інноваційних програм, відтворювальних процесів на макро- і мікрорівнях.

Безпосередній зв'язок з інвестиційною безпекою аграрного сектора має зовнішньоекономічна складова його безпеки.

Як зазначає Махмудов А. Г. [3, с.15] заходи щодо забезпечення зовнішньоекономічної безпеки аграрного сектора України мають ґрунтуватися на таких принципах: дотримання загальновизнаних норм міжнародного права; безумовний захист економічних інтересів, своєчасність та адекватність дій щодо нейтралізації загроз цим інтересам; узгодженість економічних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в АПК з економічними інтересами держави; рівноправність відносин між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності; поміркованість у наданні національній економіці відкритого характеру, послідовна диференціація зовнішньоекономічних зв'язків; подолання сировинного перекосу в структурі експорту, нормалізація сальдо торгового та платіжного балансу на рівні АПК; залучення іноземного капіталу; раціоналізація коопераційних зв'язків і приєднання до глобальних технологічних ланцюгів.

Виробнича безпека підприємств аграрного сектора визначається динамікою приросту аграрного виробництва країни. Головними причинами кризового стану були низький рівень освоєння інновацій вітчизняними агропідприємствами та відсутність належного інвестування реального сектора економіки за рахунок усіх джерел. Для підвищення рівня виробничої безпеки аграрного сектора необхідно забезпечити спершу належний рівень його інвестиційної безпеки.

В таких умовах створити економічну безпеку надзвичайно складно як в аграрному секторі, так і на рівні держави в цілому. Здійснення структурних зрушень в АПК є важливою умовою досягнення позитивних змін. Останнім часом спостерігається активізація діяльності в аграрному секторі в напрямку розробки та впровадження концепцій і державних програм розвитку пріоритетних секторів сільгоспвиробництва.

Однак важливі галузі рослинництва (льонарство, виробництво цукрових буряків і кормів) загалом дотепер перебувають у занепаді. Без їх відродження не можна сподіватися на створення достатку продуктів харчування, насамперед – тваринного походження.

Сільське господарство України реформоване в галузевому, міжгалузевому та функціональному аспектах, а також за структурою витрат виробництва. В ході реформування АПК склалася монокультурність селянських (фермерських) господарств, які спеціалізуються переважно на вирощуванні зернових і соняшнику, якими зайнято понад 85% усіх посівних площ; натомість тваринництвом, навіть виробництвом продукції цієї галузі для власних потреб, фермери переважно не займаються.

Енергетична безпека аграрного сектора – це ефективний розвиток і функціонування паливно-енергетичного аграрного сектора, всіх його галузей, який забезпечує достатність і безперерйність постачань енергоносіїв, їх раціональний асортимент, прийнятні якість і економічну доступність в аграрному секторі [5, с.16].

Головна проблема, яка постала перед вітчизняним АПК по відношенню до паливно-енергетичного комплексу, – гострий дефіцит фінансових ресурсів, яких не вистачає навіть для покриття поточних експлуатаційних витрат, не говорячи про поновлення основних виробничих фондів. Крім того, катастрофічна нестача палива може служити загрозою енергетичній безпеці галузі [5, с.16].

Основою забезпечення енергетичної безпеки аграрного сектора є стійкий розвиток власного паливно-енергетичного комплексу, економне використання енергії у виробництві та побуті, зменшення залежності національної економіки від імпорту палива на основі розвідування й освоєння нових родовищ, пошуку нових джерел енергоносіїв та його диверсифікації. Науково-технологічна безпека визначається спроможністю науково-технологічного потенціалу українського АПК генерувати позитивні зрушення в економіці.

Однією із складових структури економічної безпеки аграрного сектора науково-технологічна безпека – здатність системи зберігати і підтримувати необхідний рівень технологічного стану, що забезпечує можливість сталого розвитку аграрного сектора та сприяє своєчасному впливу на несприятливі процеси в науково-технічній та інноваційній сферах, прогнозуванню і попереджуванню небезпечних явищ в економічній, екологічній, соціальній сферах, на ринках сировини і готової агропродукції.

Дана складова економічної безпеки є сферою, в якій її стан можна характеризувати як важко кризовий. Науково-технічний потенціал України впродовж останнього десятиліття зазнав відчутних втрат. Проте, вже намітилася тенденція посилення інноваційної діяльності.

Динаміка показників, що характеризують *демографічну безпеку* аграрного сектора і безпеку ринку праці, показує, що в останні роки ситуація в даній складовій економічної безпеки сектора різко загострилася.

Соціальні чинники економічної безпеки аграрного сектора визначають рівень підтримки заходів аграрної реформи на селі, ступінь підготовленості селян до опанування нових технологій виробництва і управління. Не випадково «підвищення освітнього рівня сільгоспвиробників» ООН відносить до базових принципів політики розвитку аграрної сфери на наступні 15 років – без цього неможливо досягти успіху аграрної реформи, як не можна забезпечити й ефективного землекористування. Соціальні проблеми – низький рівень життя, безробіття, тощо – є найбільш гострими на селі. Аграрна реформа не лише не вирішила цих проблем, а навпаки – загострила більшість з них.

На тлі причин, що стримують розвиток малого бізнесу, таких як нерозвиненість законодавства, невизначеність податкового тягаря, відсутність ефективного державного механізму сприяння розвитку малого бізнесу та обмеження технічних засобів, проблема доступу до фінансових ресурсів, включаючи кредити, особливо гостра [6].

Висновки. Отже, внаслідок затяжної кризи, в якій знаходиться сільське господарство, його матеріально-технічна база зазнала значної руйнації, невпинно продовжує поглиблюватися процес деіндустріалізації галузі. Низька платоспроможність сільськогосподарських товаровиробників призвела до призупинення інвестиційного процесу, зниження фондозабезпеченості, технічної та енергетичної оснащеності

виробництва. На селі інтенсивними темпами відбувається процес деіндустріалізації виробництва, погіршується забезпеченість підприємств запасними частинами, ремонтними і пально-мастильними матеріалами.

Література.

1. Грідин О. В., Дудник О. В., Руденко В. С. Сутність, місце та сучасне значення ризик-менеджменту в управлінській парадигмі організації. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. 2018. Вип. 191. С. 188-201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2018_191_21.pdf
2. Дудник О. В. Стратегії мінімізації ризиків в системі антикризового управління / О. В. Дудник, О. В. Смігунова, К. С. Богомоллова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2017. - Вип. 185. - С. 191-200.
3. Махмудов А. Г. Инвестиционная политика и управление : монография / А. Г. Махмудов. – Донецк : “Донбасс”, 2000. – 592 с.
4. Микитась А. В. Особливості побудови систем управління безпекою господарської діяльності аграрних підприємств / А. В. Микитась // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. – № 162. – 2015. – С. 154-160.
5. Петрушенко М. Аграрний сектор визначає розвиток економіки / М. Петрушенко // Урядовий кур'єр. – 3 квітня 2001 р. – С. 5.
6. Vdovenko, N., Piven, A., Radchenko, O., Sinenok, I. & Voskobiinyk, S. (2020). Institutional Environment for Financial Provision of Small Agricultural Business Entities of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*, 11(9), 2379-2402. DOI: URL: <http://dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i9.1419>.

УДК 351

УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

IMPROVEMENT OF PERSONNEL POLICY IN THE PUBLIC SERVICE

ЛЕПЬОХІН Д.В., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті автором розглянуто актуальні проблеми формування державної кадрової політики в Україні та окреслено перспективи побудови ефективної, компетентної державної служби.

Ключові слова: *кадрова політика, державна кадрова політика, удосконалення кадрової політики, державна служба.*

In the article, the author considers the current problems of formation of the state personnel policy in Ukraine and outlines the prospects of building an effective, competent civil service.

Key words: *personnel policy, state personnel policy, improvement of personnel policy, civil service.*

---

* Науковий керівник – Харчевнікова А.С., старший викладач ЗВО